

Katedra historie

Miloslava Melanová

Dnešní Katedra historie byla jako Katedra dějepisu založena na pedagogické fakultě roku 1991. V čele katedry stál její duchovní i organizační tvůrce Rudolf Anděl, který byl v té době také proděkanem fakulty. Spolu s ním se ujal odborné přípravy studentů František Palacký a posléze externě také Zdeněk Brunclík. Budovat historické pracoviště v prostředí školy doposud pouze technické nebylo jednoduché. Chyběly moderní učebny a především odborně vybavená knihovna, která má pro studium oboru zásadní význam.

V roce 1993 nastoupila na katedru Miloslava Melanová, která se o tři roky později ujala jejího vedení. Spolu s rozšiřujícími se počty studentů se postupně dařilo získávat další odborníky pro výuku i specializaci vědeckého výzkumu. Hlavním posláním katedry v té době byla příprava budoucích učitelů dějepisu pro 2. stupeň základní školy, jejíž významnou součástí je didaktika dějepisu. Výuku didaktiky zajišťuje od počátku zkušený pedagog Václav Ulvr. Od roku 1997 začal na katedře dějepisu působit Milan Svoboda, který vedle výuky a výzkumu dějin novověku věnoval systematickou péči budování katedrové knihovny. Krátce poté se přednášek o moderních českých dějinách ujal Robert Kvaček. Výuka i výzkum soudobých dějin se v Liberci intenzivně rozvíjejí především od příchodu Kateřiny Kočové (Lozoviukové) v roce 2003. Dějiny středověku garantuje od roku 2004 Tomáš Velímský a v posledních dvou letech také Jaroslav Zelenka.

Součástí odborné přípravy studentů jsou přirozeně také kurzy pomocných věd historických, které po odchodu Kláry Kučerové (Woitschové) zajišťuje Jaroslav Pažout, věnující se zároveň výzkumu soudobých dějin. V posledních pěti letech jsou na katedře rozvíjeny ve větší míře moderní obecné dějiny, a to především zásluhou Martina Kováře. Záhy po jeho nástupu posílil specializaci obecných dějin na katedře také Stanislav Tumis. V roce 2006 získala katedra do svých řad dalšího vyučujícího s širokým záběrem odbornosti: Zdeňka Beneše. V průběhu dosavadní existence působili na katedře, kterou od června 2008 vede Milan Svoboda, také další historičky a historici, kteří zde sice nezakotvili natrvalo, poznamenali však bezpochyby odbornou přípravu a výchovu studentů. Rozšiřující se nabídka studia historie zajišťuje v jubilejním roce kolektiv stálých i externích pracovníků katedry, v jehož řadách jsou čtyři profesori, tři docenti a deset odborných asistentů.

Vedle přípravy učitelů rozšířila katedra od akademického roku 2006/07 nabídku programů o nový typ vzdělávání. Bakalářský program Kulturněhistorická a muzeologická studia připravuje odborníky pro nejrůznější typy historických pracovišť i pro státní správu. Má také své regionální zakotvení - s ohledem na charakter kulturního dědictví Liberecka přináší absolventům prohloubené znalosti z dějin skla a bižuterie a z dějin textilní výroby.

V souvislosti se zahájením tohoto bakalářského programu začali v roce 2006 externě vyučovat na katedře také specialisté z muzeí, galerií a odborných výzkumných center (A. Habánová, V. Jakouběová, B. Krámská, M. Lhotová, P. Lozoviuk, M. Lukeš, P. Nový, O. Palata, V. Přenosilová, M. Stehlík, T. Šenberger), jejichž působení rozšiřuje spolupráci katedry s odbornými institucemi v regionu i v zahraničí. Možnosti studia historie na liberecké katedře se rozšířily o navazující magisterský program Historické vědy, jehož první posluchači zahájili studium v roce 2009. Posílení vzdělávací činnosti katedry o neučitelské programy bylo hlavním argumentem pro změnu názvu pracoviště, které nese od roku 2007 název Katedra historie.

První absolventi programu učitelství dějepisu ukončili studia státními zkouškami v roce 1995. Tehdy bylo obhájeno prvních pět diplomových prací. Mezi nejznámější absolventy patří současný úspěšný spisovatel Jaroslav Rudiš, který v roce 1997 obhájil na katedře diplomovou práci o německém regionálním tisku v Liberci v době meziválečné. Někteří úspěšní studenti pokračují ve výzkumné práci v rámci doktorského studia nebo působí na místech historiků v odborných institucích a zůstávají v kontaktu s libereckou katedrou. Oboustranně zajímavá a inspirativní je také spolupráce s několika absolventy, kteří dosáhli skvělých výsledků jako učitelé, popř. ředitelé škol.

Na půdě fakulty je v posledním desetiletí formou organizace Studentské vědecké soutěže podporována studentská výzkumná práce. Katedra historie se může pochlubit největším počtem účastníků této celofakultní soutěže. V roce 2005 byla liberecká katedra zároveň organizátorkou celostátní studentské soutěže v oboru historie. Soutěž je každoročně pořádána na některé vysoké škole v ČR a liberečtí studenti zde dobrým umístěním dokazují své kvality. V roce 2007 získala Lenka Jiráková za svou soutěžní práci cenu Josefa Šusty, udělovanou Sdružením historiků ČR. O kvalitě řady diplomových prací vzniklých na Katedře historie svědčí fakt, že jejich autorům byla udělena cena děkana. Plodem výzkumné činnosti studentů muzeologie, vedených M. Svobodou v rámci grantových projektů, je vytvoření tří edic zajímavých pramenů k dějinám regionu.

Otevřenost českých vysokých škol, která se začala rozvíjet po roce 1989, se v Liberci projevuje v přípravě studentů i v odborné práci vyučujících. Studium posluchačů historie není izolováno pouze na zdejší univerzitu. Provázanost s fakultami v České republice zajišťují svým působením a nejrůznějšími projekty sami vyučující. Katedra také od počátku spolupracuje s vysokými školami v zahraničí. Již v devadesátých letech se díky podpoře česko-rakouského programu Aktion dařilo uskutečňovat výměnné pobyty formou exkurzí a společných studentských seminářů s univerzitou

v Klagenfurtu. V prvním deceniu dvacátého prvného století začali využívat liberečtí studenti historie a studenti Technické univerzity v Chemnitz možnosti výměnných studijních pobytů na jeden či dva semestry. Soustavná spolupráce s touto saskou univerzitou dostala také podobu oboustranných pravidelných stáží pro vyučující a společných účastí – zejména studentských – na nejrůznějších konferencích. Dnes se může opírat o smlouvu v rámci programu Erasmus. Od roku 2006 se uskutečňují studijní pobyty libereckých studentů v rámci DAAD také na univerzitě v Düsseldorfu. Další zemí, do níž vyjíždějí na základě programu Erasmus studenti i vyučující, je Slovensko. Partnery v rámci tohoto typu smlouvy jsou historická pracoviště na Univerzitě Komenského v Bratislavě, na Univerzitě Mateje Bela v Banské Bystrici a na Univerzitě Prešov.

Katedra dějepisu se od počátku své existence výrazně podílela na spolupráci historiků v rámci trojstranného Euroregionu Nisa. V roce 1991 bylo založeno Centrum pro koordinaci výzkumu na vysokých školách v ERN, které má sídlo na Technické univerzitě v Liberci. O rok později byla zásluhou Rudolfa Anděla ustavena komise historiků, která v následujícím roce uspořádala v Žitavě první konferenci, tehdy věnovanou vývoji osídlení. Do roku 1996 se konaly společné konference každoročně, v dalších letech v dvouletém termínu. Bádání o dějinách Euroregionu Nisa bylo Katedrou dějepisu uskutečňováno v letech

2000–2004 také v rámci výzkumného záměru Trojzemí Euroregionu Nisa – faktor evropanství v přípravě učitelů, který řešil široký kolektiv mnoha kateder pedagogické fakulty.

Zvláštním specifikem liberecké Katedry historie jsou česko-slovenské semináře. Na půdě pedagogické fakulty jsou bez přerušení každoročně v posledním srpnovém týdnu pořádány od roku 1991. Toto nejdéle trvající česko-slovenské odborné historické fórum, které přestálo i rozpad společného státu, uskuteční v letošním roce dvacátý seminář. Tematické zaměření odpovídá potřebám a přáním učitelů, zároveň odráží aktuální diskuse v české i slovenské historiografii a výsledky nových výzkumů i nové literatury. Liberecká setkávání jsou pořádána pod záštitou Česko-slovenské komise historiků, v jejichž řadách také pracují dva členové katedry. Od roku 1997 byla účast slovenských učitelů po tři roky podporována Open Society Fund. V posledních letech získal seminář podporu Vzdělávací nadace Jana Husa. Proměna témat seminářů přivádí do Liberce celou řadu předních slovenských a českých historiků z nejrůznějších vysokých škol a ústavů. Texty referátů libereckých seminářů jsou pravidelně publikovány v Česko-slovenské historické ročence.

Mezinárodní spolupráce se projevuje také účastí členů katedry na různých konferencích a projektech. V roce 2005 se v Liberci konalo výjezdní zasedání německo-rakousko-švýcarsko-českého řešitelského

kolektivitu projektu *Migrace a transformace*. Dokumenty k průběhu a dopadu poválečné sídelní politiky v českých zemích. Při té příležitosti se uskutečnila konference *Mýty a realita 1938–1948*, spolupřátaná Katedrou historie s účastí předních znalců novodobých česko-německých vztahů. O dva roky později katedra spolu s drážďanským Institut für sächsische Geschichte und Volkskunde organizovala mezinárodní konferenci, zabývající se fenoménem pohraničí a možnostmi jeho výzkumu.

Historické pracoviště má pevné zakotvení také na vlastní univerzitě a v regionu. Stálé regionální zázemí ve formě společných projektů a soustavné spolupráce s odbornými institucemi v kraji přináší své plody v podobě prací členů katedry i studentů, v odkrývání nových pramenů,

ale i v jejich zpřístupňování. Výsledkem společného působení katedry, Krajské vědecké knihovny v Liberci a okresních archivů v Liberci a v Jablonci nad Nisou je sborník *Fontes Nissae*, vydávaný každoročně od r. 2000. Vedle tohoto recenzovaného sborníku byla zásluhou katedry publikována další díla. Z nich nejrozsáhlejší jsou sborníky vydané u příležitosti životních výročí Rudolfa Anděla a Roberta Kvačka s příspěvky mnoha českých historiků a historiček. Výsledky své práce přibližuje Katedra historie také veřejnosti. Od roku 1998 pořádá pravidelně cykly přednášek pro akademickou obec a veřejnost, v nichž kromě členů katedry přednášejí odborníci z jiných vysokých škol a dalších institucí. V posledních letech byly přednáškové cykly rozšířeny o zvláštní série, věnované soudobým dějinám.

Název publikace: Dvacet let vzdělávání pedagogů v Liberci

Fakulta pedagogická/Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická Technické univerzity v Liberci 1990-2010

Editor: Kateřina Lozoviuková, Jaroslav Pažout

Jazyková redakce: Jaroslav Zelenka

Typografická úprava a sazba: Eva Tamchynová

Vydavatel: Technická univerzita v Liberci

Číslo publikace: 55-103-10

Schváleno dne: 26. 10. 2010

čj.: RE 103/10

Vytiskl: Ofset Valeš Liberec

Rok vydání: 2010

Vydání: první

Náklad: 115

Cena: neprodejné

Počet stran: 116

Počet stran obrazových příloh: 29

© Technická univerzita v Liberci, 2010

ISBN: 978-80-7372-661-4